

‘Roel, het blijft altijd doormodderen’

Andreas Kinneging vindt dat Roel Kuiper een te romantisch beeld heeft van naastenliefde

Een van de dingen die de huidige economische crisis duidelijk maakt, is dat er te veel nadruk op kapitaal en marktwerking ligt. De samenleving heeft óók morele verbinding tussen mensen nodig. Dat is volgens prof.dr. Roel Kuiper vooral: zorgen voor anderen en voor de wereld. Maar vergeet Kuiper in zijn pleidooi niet dat de mens is geneigd tot alle kwaad?

door onze redacteur
Gerard Beverdam

UTRECHT – „Roel, het blijft altijd doormodderen, ook in huwelijk en gezin.” Andreas Kinneging, rechtsfilosoof in Leiden, waarschuwt Roel Kuiper voor te veel optimisme. „Ik zie bij jou een enorm hoopvolle gedachte dat

als we meer aandacht hebben voor het verbond tussen mensen, het goed komt. Maar ik vrees dat je een té romantisch beeld hebt van de naastenliefde in het ondermaanse. Ik denk dat je teveel vergeet dat de mens geneigd is tot alle kwaad.” Het ‘romantisch utopisme’ dat hij erin bespeurt, is een van Kinnegings kritiekpunten op het gisteren verschenen boek *Moreel kapitaal* van Roel Kuiper. Kinneging, rechtsfilosoof en vooraanstaand conservatief, wijst op het huwelijk. „Daarin draait het niet alleen om de agapè, de liefde. Het draait om agapè én eros. Maatschappelijk is er grote verwarring op dit terrein, en daar heb je terecht belangrijke kritiek op. Maar met alleen agapè houd je een huwelijk niet overeind.

Eros is een demon die niet verdwijnt, maar die beheerst moet worden om het gezin in stand te houden.” En zo is ook in de samenleving niet alleen de naastenliefde van belang, betoogt Kinneging. „Rechtvaardigheid, zelfbeheersing en moed zijn minstens even belangrijk. Daar hoor ik je te weinig over.” Roel Kuiper heeft kritische reacties gevraagd op zijn nieuwe boek, want hij wil een gesprek losmaken. De westerse wereld is in de greep geraakt van welvaartsdenken en individualisering, beschrijft Kuiper, waarbij is vergeten dat de samenleving eerst en vooral een morele gemeenschap is. Een stabiele samenleving heeft ‘moreel kapitaal’ nodig: het vermogen om te

zorgen voor anderen en voor de wereld. Mensen moeten verbonden sluiten, niet alleen contracten. Ook de staat heeft volgens Kuiper een taak om die houding te versterken, bijvoorbeeld door de investeren in de ‘sociale structuur’ rond gezinnen. „Zie je daarbij de kerk niet over het hoofd?”, vroeg secretaris dr. Arjan Plaisier van de Protestantse Kerk in Nederland zich af, gistermiddag bij de presentatie van Kuipers boek in Utrecht. „Ik ben geneigd in dit vraagstuk kerkelijk te denken, en de missionaire aanwezigheid van de kerk in de samenleving te benadrukken. Niet om te streven naar een verkerkelijking van de staat. Maar: de moraal ligt in een verhaal. In de kerk wordt, met val-

len en opstaan, dat grote verhaal verteld.” De Geest van Pinksteren geeft ieder de mogelijkheid te spreken tot welzijn van anderen, aldus Plaisier. „Maar waar dat spreken los komt te staan van de wortel van de Geest, daar hangen wel woorden, maar is de wijsheid geweken.” Plaisier vraagt zich af of Kuiper het ‘calvinistische’ verbond niet te breed wil toepassen. „Is het niet riskant wat jij in de samenleving wilt stimuleren, te funderen in het unieke verbond tussen God en Israël? Dat kan een gevaarlijk experiment worden.” Kuiper erkent dat het begrip ‘verbond’ een religieuze lading heeft. „Bij een verbond heb je eigenlijk drie deelnemers nodig: in die zin heeft het een transcen-

dent aspect. Maar tegelijk heb ik het begrip ‘verbond’ willen ontdoen van de oudtestamentische connotatie, en er gewoon een politieke term van willen maken.” In reactie op Kinneging erkent Kuiper dat naast de liefde ook deugden als zelfbeheersing en moed belangrijk zijn. „Maar worden ook deugden niet omsloten door de liefde?”, vraagt de auteur, ChristenUnie-senator en bijzonder hoogleraar christelijke filosofie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. „In mijn pleidooi voor de ontwikkeling van moreel kapitaal komt het dubbelgebod van Jezus naar voren: God liefhebben boven alles, en de naaste als onszelf. Daarin ontstaat een heel morele houding: het besef iets gekregen te hebben, én iets te geven.”